

Alles op school, thuis en op straat
is hier anders

Surinaamse kinderen in de kou

auto kwam ons afhalen om naar het vliegveld te brengen. En het was zo heerlijk in dat auto, en we stapte van het auto af. En gingen in het vliegtuig zitten en het zag was zo mooi en heel groot. En het vliegtuig startte en begon te rijden. Ik begon bang te worden, want ik wist waarheen we gaan. Het werd 's nachts te worden en de mensen sliepen ik alleen sliep niet want van Lissabon moeste we nog 6 uur rijden voordat we in Ned aankwam. En eindelijk gingen de 6 uren om, en we laande in Ned we stapte uit. En m'n vader had de dingen van ons hier gebracht bij de warmoesstraat en we gingen thuis en ik was zo verrast!').

'Wat praat jij gek'

Hoewel men in Suriname meestal een klein huis heeft, is er altijd wel een groot stuk grond voor de kinderen om te spelen. Hier krijgen die kinderen ineens beperkte speelgelegheid. Overigens gebeurt over het algemeen in Nederland veel meer binnenshuis. Daarom zijn de moeders hier ook meer met hun kinderen bezig. In het begin hebben de Surinaamse ouders hier weinig tijd voor hun kinderen want ze zijn druk in de weer om een huis te zoeken. In de Groene van 5 november is er op gewezen, dat de periode langer zal worden waarin Surinamers in contractpensions moeten wachten tot ze naar een eigen huis kunnen. Kwamen eerst de Surinamers veelal terecht in de oude arbeiderswijken van de grote steden, nu worden ze ook ondergebracht in kleine dorpen in streken waar al een hoge concentratie werkloosheid is. Vaak moeten in die kleine pensions alle kinderen bij elkaar op de kamer slapen of zelfs enkele kinderen bij vader en moeder op de kamer. De kinderen hebben vaak nergens een rustig plekje om zich terug te trekken of om er hun huiswerk te maken. De slechte woonomstandigheden plus onzekerheden hebben een negatieve invloed op de ontwikkeling van de kinderen. Zich aan de nieuwe omgeving proberen te hechten is moeilijk voor ze, want ze zijn er niet zeker van of ze er kunnen blijven wonen. Als er voor hun vader geen werk is of er geen huis te vinden is zal het gezin weer moeten verhuizen.

Nederlands is de officiële taal in Suriname. Het is de taal van de regering en het parlement, van de kranten, de televisie en van het onderwijs. De creolen spreken het Sranan Tongo ('de Surinaamse taal') dat tevens de omgangstaal tussen de verschillende bevolkingsgroepen op straat en in het werk is. Hindoestanen, Javanen, Bosnegers en Chinezen hebben bovendien nog hun eigen taal. Als Surinaamse kinderen naar school gaan en daar onderwijs in het Nederlands krijgen gebeurt dat dus in een voor hen vrijwel geheel vreemde taal. Een vreemde taal die hen de nodige moeite kost en die ze vaak niet volledig leren beheersen. Slechts door een gedeelte van de creoolse ouders wordt ook thuis Nederlands gesproken. Dan komen die Surinaamse kinderen in Nederland. Dan blijkt dat het Nederlands dat zij in Suriname spraken niet hetzelfde is als het Nederlands in Nederland. Het Nederlands is op een bepaald moment in Suriname ingevoerd en heeft zich daar - zij het niet zo sterk als bijvoorbeeld het Nederlands in Zuid-Afrika - zelfstandig verder ontwikkeld. Woorden die in Nederland al- lang niet meer gebruikt worden leven

in Suriname verder, nieuwe woord- combinaties die hier niet gebruikt worden zijn ontstaan. Zo op het oog goed Nederlands lijkende woorden - je zou er een lijst 'Schwere Wörter' van kunnen maken - hebben in Suriname een totaal andere betekenis. Bovendien worden klemtonen en intonaties anders gelegd. Dat alles is een konfrontatie met het anders-zijn. Door Hollandse kinderen wordt het Nederlands dat ze in Suriname gesproken hebben belachelijk gemaakt. Vanuit de Hollandse kinderen gezien is dat best invoelbaar. Voor het woord 'teiltje' - ik noem maar wat - zegt een Surinaams kind in alle onschuld het plechtstatige ouderwetse woord 'bekken'. Dat wekt de lachlust op van de andere kinderen. De Surinaamse kinderen hebben grote moeite in het begin de woordkeus van de juffrouw op school te begrijpen. Veel onderwijzers zitten met een vooroordeel tegen het Sranan Tongo. Zij denken dat het geen echte taal is, een primitieve taal, waar je je niet in kunt uitdrukken. Ik ben bang dat veel kinderen het gevoel krijgen dat de taal die hun ouders spreken iets minderwaardigs is. Een van de wensen van het gemeentebestuur van Den Haag, zoals geformuleerd in een interimrapport, is: 'het ware aan te bevelen dat de ouders van de schoolgaande kinderen hen ook buiten de schooluren Nederlands laten spreken'. Zo zullen zij nooit leren trots te zijn op hun eigen taal.

Sluisklassen

Door hun 'taalachterstand' komen de Surinaamse kinderen - zie de dertienjarige schrijver van het hierboven geciteerde opstel die op dertienjarige leef-

tijd pas in de derde klas van de lagere school zat - in klassen terecht waar zij kwa leeftijdt niet thuishoren - met alle problemen van dien.

Maar taalachterstand, en eventuele achterstanden op andere gebieden, is geenszins het enige probleem waarmee het Surinaamse kind in een Nederlands klas gekonfronteerd wordt. De mentaliteit en de sfeer hier zijn heel anders. De vrijheid in de klas is veel groter. De juffrouw vraagt de kinderen wat ze willen. Voor de Surinaamse kinderen is dat iets ongehoords en ze reageren daar dan ook heel anders op dan de Nederlandse kinderen. Het onderwijs in Suriname is nog zeer autoritair. Die autoritaire verhoudingen - voor een deel uitvloeisel van het koloniale systeem - uiten zich ook op andere gebieden. Stanley Wassenaar, medewerker van de Amsterdamse schoolbegeleidingsdienst ABC en schrijver van de pasverschenen brochure *Leerlingen uit Suriname en hun achtergronden* 2) zegt: 'Dat men zich in het verleden heeft leren onderwerpen aan gezag is in veel dingen terug te zien. Zo willen de Surinaamse ouders geen bemoeienis hebben met de school omdat voor hen de onderwijzer een autoriteit is, hij weet er alles van en wat moeten zij dan nog. Wanneer zij hier dan ook niet naar ouderavonden komen, wordt nogal eens de verkeerde conclusie getrokken dat zij geen belangstelling voor hun kinderen hebben. Voor leerkrachten is veel meer informatie nodig over de bagage waarmee de leerlingen naar Nederland komen.'

Om de nieuwe Surinaamse leerlingen te helpen, hebben nu ongeveer vijftien scholen in het land een zogenaamde 'sluisklas'. Dit model werd destijds in de Bijlmermeer ontwikkeld. De nieuwe leerlingen worden ongeveer zes weken in zo'n opvangklasje begeleid. In die periode kunnen ze tot rust komen en de nieuwe normen van de school leren kennen. Aan het eind van die periode kan het niveau door middel van toetsen bepaald worden.

Stanley Wassenaar: 'De meeste scholen kiezen voor het systeem van de sluis- klas, omdat dit de minst grote verandering in het onderwijssysteem geeft. Sommige scholen vinden dat het de integratie niet bevordert. Daarom raad ik vaak een tussenvorm aan waar de kinderen uit de sluisklas alvast kunnen deelnemen aan vakken als handarbeid en gymnastiek. Dan wordt de communicatie met de andere leeftijdsgenoten al op gang gebracht. Steun van vriendjes en vriendinnetjes is erg belangrijk.'

Bij de Amsterdamse welzijnsstichting voor Surinamers, de Stichting BEST, komen geregeld ouders om hulp aan te kloppen omdat hun kinderen zich hier zo goed zijn gaan aanpassen. Deze ou-

ders kunnen hun kinderen daarom niet meer aan. De Surinaamse kinderen gaan andere eisen stellen aan hun ouders.

Ro Gersie, maatschappelijk werker van de Stichting BEST: 'In Suriname bepalen de ouders alles voor de kinderen. Wat dat autoritaire betreft is de hele opvoeding in Suriname vrij konsekwent. Vrij verwarrend, vooral voor Nederlanders om te begrijpen, is dat je het ene moment een pak slaag kan krijgen als je straf verdient en het andere moment weer aangehaald wordt. Vader is bij de lagere sociale klassen meestal lieflijk niet aanwezig. Deze marginale plaats van de man in het gezin hangt samen met de ongeregelde financiële bijdrage die hij kan leveren. Vader wordt meestal alleen gebruikt als gezagsfiguur. De kinderen (omdat de moeder uit werken moet) worden dan veelal opgevoed door de grootmoeder van moeders kant. De vrouw is in Suriname erg afhankelijk. Jongens krijgen wel kans tot verdere opleiding, het wordt gezien als een investering in de ouderdag-voorziening'.

Het omschakelingsproces vraagt van de Surinaamse kinderen veel energie waardoor maar weinig energie overblijft voor schoolprestaties.

'Ik wil dochter worden'

Willen wij de Surinaamse kinderen hier helpen, dan zullen wij ons moeten verdiepen in de Surinamers. Er zijn al veel tragische fouten gemaakt. Bijvoorbeeld kinderen die gewoon niet werden begrepen en daardoor gedignificeerd werden als zwakbegaafd, waarna ze op een school voor buiten- gewoon onderwijs terecht kwamen. Een voorbeeld, helaas geen anekdote, van wat er voor verkeerde conclusies getrokken kunnen worden vertelde mij Henry Dors, teamleider van het ABC Bijlmermeer. Een psycholoog legde een Surinaamse jongen een zogenaamde 'zinaanvultest' voor. Hierin moeten zinnen als 'ik wil...' aangevuld worden. Nu wist die psycholoog niet dat Surinamers moeite hebben de klank 'k' en 'ch' te onderscheiden. Toen de jongen schreef 'ik wil dochter worden', stelde de psycholoog een rapport op met als conclusie dat de jongen zat met een enorme seksuele problematiek.

Henry Dors: 'Er is een fundamentele aanpak nodig. Zo zullen we geschiedenis moeten geven op de scholen waarin we moeten laten uitkomen dat de blanken niet alleen de helden en ontdekkers van werelddelen zijn. We zullen in klassen niet alleen plaatjes van blanken aan de muur moeten hangen. En we zullen ons moeten afvragen of we bij een Sint Nicolaas-viering nog wel een kromprattende Zwaarte Piet kunnen oproepen. We zullen de Nederlandse ouders moeten stimuleren dat hun kinderen ook eens Surinaamse vriendjes en vriendinnetjes mee naar huis nemen. We zullen moeten beginnen te accepteren dat er Surinamers zijn in de Nederlandse samenleving. Dat ze hier zullen blijven. Hun aanwezigheid geen tijdelijk verschijnsel is. We zullen ook moeten accepteren dat de Surinamers die voor de onafhankelijkheid hier zijn gaan wonen geen Surinamers zijn maar Nederlanders. We krijgen hier een multiraciale, pluriforme samenleving. Niet alle kinderen zijn blank. De Surinaamse kinderen zijn zeker een risico-groep en we moeten hen en vooral de ouders begeleiden. Dat is heel hard nodig. Maar we moeten ook de Nederlandse kinderen begeleiden. Integratie is immers niet één groep geruisloos in de andere groep voegen. Ook de Nederlandse kinderen zullen moeten veranderen'.

PHILIP VEERMAN

1) uit: Alers, M. H. 'Taalproblemen van de Surinaamse kinderen in Nederland', uitgave van het Antropologisch-Sociologisch Centrum van de Universiteit van Amsterdam.

2) De brochure 'Leerlingen uit Suriname en hun achtergronden' van Stanley Wassenaar is te bestellen bij het ABC, Kralenbeek 77, Amsterdam-Bijlmermeer.

In 1935, verscheen het 'Plan van de Arbeid', een enigszins ver-
loosheid van die tijd. Nu, veertig jaar later, maakt de Wierd-
Beckman Stichting (het wetenschappelijk bureau van de PvdA)
zich op voor een soortgelijk plan tegen de ziekteverschijnselen
van het hedendaagse kapitalisme. Zeker geen overbodige luxe
om ter gelegenheid daarvan eens terug te kijken naar het Plan
van toen. Een plan dat na de oorlog wel in grote lijnen is uitge-
voerd, maar ontdaan van alle socialistische 'franje'.
Dat terugkijken doen we aan de hand van een passage, hier en
daar enigszins bekort, uit het boek 'voor de bevrijding van de
arbeid' van Ger Harmsen en Rob Reinalda, dat de SUN deze
week als werkgave op de markt brengt. In een woord vooraf
rechtvaardigen de auteurs deze 460 pagina's dikke geschiede-
nis van de Nederlandse vakbeweging aldus: 'Wie de moed mist
met zijn eigen verleden in het reïne tekomen, snijdt zichzelf de
weg tot verdere groei en ontwikkeling af'. Een stelling die ze-
ker niet in de laatste plaats van toepassing is op de gang van
zaken rond het Plan van de Arbeid.
Het boek is verkrijgbaar in de boekhandel of bij de SUN in
Nijmegen (Bijleveldsingel 9, tel. 080-22.17.00) en kost 20 gul-
den.

in openbare werken.
ande lijn van de eko-
len in een opgaande.
rুককককক niet als so-
l. Wojtinski zelf over
ij kan het ten uitvoer
zenlijkt worden. De
t zullen doen of dat
verlaten'. De Duitse
rtij wees het plan
n af, de Duitse vak-
Het moet binnens-
nflkt tussen partij
hebben. Het plan
van de verkiezings-
akverbond gewild
in die het plan met
n.

t plan werd even-
de Belgische so-
Hij hield zichzelf
het socialisme dat
veging dan als een
mische strijd op-
rken in de jaren
rk door. Nu ging
m ekonomische
am de Belgische
or De Man ont-
' aan.

opzet voor een
he crisis ook in
in 1935 kregen
de Arbeid' afge-
verhoudingen,
nde door de
e werken tegen
ende 4 jaar 200
en. Dit leidde
opkracht. Op
egin gemaakt
ctie. Met veel
arbeid' via de
- en weekbla-
cialisten zon-
kan, op voor-
ladzijden tel-
vowd. In de
gezegd: 'Uit-
een socia-
e elementen
rond: de be-
de behoefte
produktie.
oer bij het
nen, bij de
istialisatie;
oeften van
rste levens-
het Plan
ng van het
ziet en van
maatregel-
chikkings-
tiemidde-
beheersing
waarden
reiden en
i, beteke-
beschik-
in het al-

et 'Plan'
en voor
og meer
rechtse
wilden
en het
vel enig
estdrift
itzicht,
boeren.
alisten

AP en
t 1930
rege-
pings-
passe
poli-

teke en maatschappelijke problemen die de
vóórturende crisis aan de orde stelt. Vrijwel
algemeen wordt erkend dat het economische
leven niet uit zichzelf in staat is de crisis te
boven te komen. Staatsingrijpen in welke
vorm ook kan niet langer afgewezen worden.
Het liberale beginsel heeft gefaald. Hoe ver-
schillend de politieke en wereldbeschouwe-
lijke uitgangspunten ook zijn en hoe verschil-
lend het doel ook moge zijn dat door de ver-
schillende partijen en stromingen wordt na-
gestreefd, allen zijn het er over eens dat een
of andere ordening van het sociaal-
economische leven noodzakelijk is.

Ordering zonder socialisme

Hier knoopt S. de la Bella bij aan in de
NVV-publikatie *Ordering van theorie naar
praktijk* (oktober 1937). Volgens hem maakten
de algemeen erkende noodzaak tot ordening
dat links en rechts een tijdlang een gemeen-
schappelijke weg kunnen gaan. Vooral tus-
sen de moderne arbeidersbeweging en het ma-
rooms-katholieke kamp ziet hij geen grote
tegenstelling waar het gaat om dat wat direk-
tedaan zou kunnen en moeten worden. De
socialisten willen niet meer van elk bedrijf
een overheidsbedrijf maken en wezenlijker
dan het eigendom van de produktiemiddelen
is de beschikkingsmacht hierover. Het gaat
om bestaanszekerheid en duurzame werkge-
legenheid. In vele gevallen zal bedrijfsorga-
nisatie onder gemeenschapsinvloed vol-
doende zijn om deze doelstelling te verwe-
zenlijken. Aansluitend bij het adres dat het
NVV 13 september 1937 naar de regering
zendt, pleit De la Bella ervoor 'dat door de
Overheid de organen in het leven worden ge-
roepen, die de ordening bedrijfsgewijze tot
stand kunnen brengen. Deze organen zullen
ondergeschikt en voor hun werkzaamheden
verantwoordingsplichtig moeten zijn aan de
Overheid'. 'Als koördinerend en kontrolerend
lichaam boven de bedrijfsorganen, levens be-
last met het geven van adviezen aan reger-
ingsinstanties, denken wij ons een Centrale
Economische Raad.'

Door de grote nadruk die op de ordening valt
raakt het socialisme zelfs als algemeen (ab-
strakt) beginsel buiten het gezichtsveld. Hoe-
zeer dit inderdaad in de laatste jaren voor de
Tweede Wereldoorlog het geval was demon-
streert nog duidelijker het in het laatst van
1939 verschenen geschrift van De la Bella
Vrije economie of ordening. De socialistische
maatschappij komt zelfs als toekomstper-
spektief niet meer ter sprake. Bedenkelijker
is nog dat het bedrijfsbelang de plaats van
het arbeidersbelang gaat innemen en de
tegenstelling tussen kapitaal en arbeid schuil-
gaat achter het gepraat over het bedrijfs-
belang. Over het bedrijfsbeleid merkt De la
Bella op 'Het is geenszins denkbeeldig, dat in-
schakeling van andere groepen dan de on-
dernemers alleen - en wij denken hierbij ook
aan de vertegenwoordigers der werknemers-
organisaties - een gunstige werking zou
kunnen uitoefenen op de resultaten van het
overleg, dat nodig is om de voor het bedrijfs-
beste wegen te vinden. Dat daarbij de werk-
nemersvertegenwoordigers de taak hebben
niet slechts het groepsbelang te dienen, maar
zeer sterk ook het bedrijfsbelang en het alge-
meen belang in het oog hebben te houden
spreekt wel vanzelf.'

De leiders van SDAP en NVV zien langza-
merhand steeds begeriger uit naar deelname
aan de regering. En daarbij gaat het voor al-
les om het uitstippelen van een gemeen-
schappelijke reisroute met vertegenwoordi-
gers uit het rooms-katholieke kamp. Wie
daarbij degene is die de ander uiteindelijk
toch van zijn eigenlijke reisroute afbrengt zal
na 1945 blijken.

De groepen in
bevinden zich in
samenhangende
kansen lopen om er
psychisch onderdoor
te. Deze groepen noemt
met een Engelse term
'at risk'. Zij zijn als het
waarschaard voor proble-
men een verhoogd ri-
sico lopen niet volledig te kun-
den behouden. De ervaring
dat mensen in zo'n groep
meer ziek worden, psy-
chisch klachten krijgen,
worden enzovoort.
Surinaamse kinderen in
vormen zo'n risi-
cogroep. Een blik op de door
Centraal Bureau voor de
gemaakte cijfers
van de vestiging van zoals dat
'migranten met Neder-
landse nationaliteit, geboren
in Suriname' is genoeg om te
zien dat onder de migranten
veel, vooral jonge, kinde-
ren (in 1974 kwamen er
zeventienduizend hier
van meer dan de helft on-
geveertwintig jaar en 40 pct.
van nog onder de vijftien

van Nederlandse ouders
die vaak al moeilijk met een
verandering die een ver-
andering van zich meebrengt. Wanneer
kinderen het met een 'gewone'
moeder moeilijk hebben, zal dat
bij Surinaamse
moeder die naar ons land komen.
aan een tropisch onderontwik-
kelde en vallen hier van de ene
de andere. Zij zien blan-
sche belevingen als 'autoriteiten'.
In Suriname één of twee
kinderen in de klas hebt, moet
op een hele goede school zitten.

Kinderbescherming al aktief

moeder komen met de kinde-
omdat de sociaal-ekonomi-
situatie in Suriname zo slecht is.
moeder met tien kinderen heeft
de zekerheid dat ze haar
iedere dag te eten kan geven.
komen verkrijgt men wel
zekerheid, maar krijgt men
maken met woonproblematiek
problemen. Speciaal de kinde-
stand dan ook nog gekonfron-
met een heel ander onderwijs-
en de andere opvoedings-
in het algemeen.
kinderbescherming krijgt de laat-
steeds meer te maken met
verwezen Surinaamse kinde-
de ernstig afwijkend gedrag
in Amsterdam worden daarom
de gemeente en de partikuliere
beschermings-instellingen
nederende maatregelen getroffen
nagenaamde gezinshuizen op te
= Een gezinshuis is een huis dat
is van een instelling, waar
= zes kinderbeschermingskinde-
plaats worden. Als leiding fun-
= een echtpaar waarvan de vrouw
= is van de instelling en de man
= buitenshuis werkt, terwijl
= nog extra kracht nodig is. Het
= een verstandig beleid van de
= bescherming in Amsterdam om
= plannen te maken voor de op-
= van deze kinderen in gezinshui-
= Maar wanneer we nu de Suri-
= gezinnen en kinderen niet
= gaan begeleiden, zullen we
= niet genoeg kinderbescher-
= voorzieningen hebben om de
= kinderen bij te benen.
= Surinaamse jongen van dertien
= leeftijd van de derde klas van de
= school, schrijft:

we hoorde dat we in Nede zou
= vierde ik een afscheid feest. Het
= vijf november en ik ging op
= de kinderen uitnodigen voor een
= feest. Het feest durde tot
= 's nachts. En de vlogende ochten
= we opgestaan, en m'n moeder
= kieren voor ons kopen. Het was
= tegen 12 uur en we gin-
= gen tante van ons om haar te
= dat we in Ned zou komen. Toen
= 's avond te worden en moe-
= ik gingen nog niet slapen want
= was moe en het werd 10 uur
= onderging slapen. En de vlogende
= mijn opgestaan van bed. En m'n
= pakte alles in de koffer. En de